

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2016 11 30
COM(2016) 862 final

2016/0377 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

**dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama
Direktyva 2005/89/EB**

(Tekstas svarbus EEE)

{SWD(2016) 410}

{SWD(2016) 411}

{SWD(2016) 412}

{SWD(2016) 413}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Šio siūlomo reglamento tikslas – užtikrinti, kad visos valstybės narės įdiegtų tinkamas priemones, kurios padėtų užkirsti kelią krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, jai pasirengti ir ją valdyti. Net jei rinkos ir sistemos veikia gerai, negalima atmesti rizikos, kad dėl įvairių aplinkybių (pvz., ekstremalių oro sąlygų, piktavališkų išpuolių, įskaitant kibernetines atakas, kuro trūkumo) elektros energijos sektoriuje gali įvykti krizė. Be to, kadangi elektros energijos sistemos yra integruotos, susidarius krizinei padėčiai dažnai juntamas tarpvalstybinis poveikis. Kai kurios aplinkybės (pvz., užsitęsę šalčiai arba karščio banga) gali tuo pačiu metu paveikti kelias valstybes nares ir net vietos lygmeniu prasidėję incidentai gali greitai išplisti į kitas šalis.

Dabar valstybės narės imasi labai skirtingų veiksmų, kai reikia užkirsti kelią krizinei padėčiai, jai pasirengti ir ją valdyti. Paprastai nacionalinės taisyklės ir praktika yra susijusios tik su nacionaliniu lygmeniu, nekreipiama dėmesio į tai, kas vyksta už šalies sienų. Nacionalinių teisinių sistemų ir Europoje taikomos praktikos vertinimas parodė, kad

- (a) valstybės narės vertina skirtingą riziką,
- (b) valstybės narės imasi skirtingų priemonių, kad užkirstų kelią krizinei padėčiai ir ją valdytų, ir tokios priemonės pradedamos taikyti skirtingu metu¹,
- (c) vaidmenys ir atsakomybė skiriasi ir
- (d) nėra bendro supratimo apie tai, kas yra krizinė padėtis.

Be to, valstybės narės, ruošdamosi krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai ir jos suvaldymui, labai ribotai dalijasi informacija, o skaidrumas taip pat ribotas. Pavyzdžiui, sužinojusios, kad jų elektros energijos sistemų apkrova artimiausiais mėnesiais bus labai didelė, valstybės narės dažnai imasi veiksmų kartu su savo perdavimo sistemos operatoriais (PSO), tačiau sistemingai neinformuoja kitų dalyvių.

Tokia padėtis susidarė dėl reglamentavimo spragos. Pagal dabartinę ES teisinę sistemą (Direktivos 2005/89/EB² ir 2009/72/EB³) yra nustatyti tik bendrieji energijos tiekimo saugumo tikslai, o kaip juos pasiekti sprendžia pačios valstybės narės. Visų pirma, nors taisyklės leidžia valstybėms narėms susidarius krizinei padėčiai imtis apsaugos priemonių, jomis nenustatyta, kaip valstybės narės turėtų pasirengti tokiai padėčiai ir kaip ją valdyti.

Dabartiniai teisės aktai nebeatitinka tikrosios padėties tarpusavyje sujungtoje elektros energijos rinkoje, kurioje vis labiau didėja tikimybė, kad gali susidaryti krizinė padėtis, tuo pačiu metu paveiksianti kelias valstybes nares.

Problemas, nustatytas prie šio pasiūlymo pridėtame poveikio vertinime, galima apibendrinti taip:

- (1) krizių valdymo planai ir veiksmai tebėra tik nacionalinio lygmens,

¹ Žr. dokumente „Sektoriaus tyrimo dėl pajėgumų mechanizmų tarpinė ataskaita“ (C(2016) 2107 *final*) pateiktą analizę ir prie šios ataskaitos pridedamą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą (SWD(2016) 119 *final*).

² 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/89/EB dėl priemonių siekiant užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą ir investicijas į infrastruktūrą (OL L 33, 2006 2 4, p. 22).

³ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 55).

- (2) trūksta dalijimosi informacija ir skaidrumo ir
- (3) nėra bendro požiūrio į rizikos nustatymą ir vertinimą.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Siūlomu reglamentu papildomos šiuo metu persvarstomo trečiojo dokumentų rinkinio⁴ nuostatos. Persvarstomo trečiojo dokumentų rinkinio tikslas – pagerinti elektros energijos vidaus rinkos veikimą, *inter alia*, numatant kur kas daugiau lankstumo ir ribojant subsidijų elektros energijos gamybos adekvatumui užtikrinti taikymo sritį, be kita ko, taikant suderintą Europos ilgalaikio išteklių adekvatumo vertinimą. Juo taip pat siekiama padidinti sistemos saugumą: įsteigus regioninius operatyvinius centrus užtikrinti geresnį PSO bendradarbiavimą regioniniu lygmeniu.

Siūlomame reglamente nustatoma, ką valstybės narės turėtų daryti, kad užkirstų kelią krizinei padėčiai ir ją valdytų, ir kaip jos turėtų bendradarbiauti tarpusavyje siekdamos šio tikslo, visų pirma, numatant bendrus rizikos vertinimo metodus, užtikrinant didesnę palyginamumą ir skaidrumą per pasirengimo etapą ir per elektros energijos sektoriaus krizę, taip pat užtikrinant, kad net per krizę elektros energija būtų tiekama ten, kur ji labiausiai reikalinga. Jame taip pat numatoma sistema, kaip, dalyvaujant Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei, būtų galima sistemingiau stebėti energijos tiekimo saugumo klausimus. Reglamentu prisidedama prie persvarstomo trečiojo dokumentų rinkinio – užtikrinama, kad net esant krizinei padėčiai, pirmenybė būtų teikiama rinkos priemonėms ir kad rinkos galėtų veikti kuo ilgiau.

Siūlomu reglamentu pakeičiama Direktyva 2005/89/EB (Energijos tiekimo saugumo direktyva), kurioje buvo pasiūlyta labai įvairių tikslų, kuriuos valstybės narės turėjo pasiekti energijos tiekimo saugumo srityje, tačiau iš kurios buvo mažai praktinės naudos. Todėl direktyva bus panaikinta, kaip ir kai kurios dabartinio trečiojo dokumentų rinkinio nuostatos, susijusios su energijos tiekimo saugumu, visų pirma Elektros energijos direktyvos⁵ 4 straipsnis (pagal kurį reikalaujama, kad valstybės narės stebėtų energijos tiekimo saugumą ir teiktų nacionalines ataskaitas) ir 42 straipsnis (pagal kurį, staiga įvykus elektros energijos sektoriaus krizei, valstybėms narėms leidžiama imtis apsaugos priemonių).

Pagal Reglamento (EB) Nr. 714/2009⁶ 6 straipsnį priimtuose tinklo kodeksuose ir gairėse nustatyti suderinti operatyvinio planavimo principai ir planavimo procesai, užtikrinantys galimybę numatyti tinklo eksploatavimo saugumo sunkumus tikruoju laiku. Reglamento projektas papildė šias technines taisykles, nes jame numatytos administracinės ir politinės priemonės, padėsiančios nacionalinėms valdžios institucijoms užkirsti kelią krizinei padėčiai ir ją valdyti bendradarbiaujant tarpusavyje, tačiau kartu vengiant be reikalo trikdyti rinkos veikimą ir PSO užduočių vykdymą.

⁴ Trečiąjį elektros energijos dokumentų rinkinį sudaro: 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 713/2009, įsteigiantis Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrą.

⁵ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 55).

⁶ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų, panaikinant Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003 (OL L 211, 2009 8 14, p. 15).

Siūlomas reglamentas visų pirma grindžiamas Sistemos eksploatavimo gairėmis⁷ ir Avarių šalinimo ir veikimo atkūrimo tinklo kodeksu⁸, kuriuose išdėstytos PSO skirtos techninės taisyklės, kaip užtikrinti sistemos saugumą, be kita ko, ir ekstremaliųjų situacijų atveju. Taikant tas taisykles, PSO turėtų galėti veiksmingai pašalinti daugumą incidentų, tačiau taisyklės pačios savaime negarantuoja, kad valstybės narės yra tinkamai pasirengusios didesnio masto krizinei padėčiai ir gali ją suvaldyti, ypač tais atvejais, kai ji apima daugiau šalių ir dažnai reikalauja priimti politiniu požiūriu opius sprendimus (pvz., dėl elektros energijos tiekimo nutraukimo).

Siūlomas reglamentas yra suderinamas su galiojančiais kibernetinio saugumo ir ypatingos svarbos infrastruktūros objektų sričių teisės aktais. Kalbant apie kibernetinį saugumą, Direktyvoje (ES) 2016/1148 (TIS direktyva)⁹ nustatytos bendrosios taisyklės, o konkrečios taisyklės pirmenybės tvarka bus parengtos tinklo kodekse, kaip numatyta persvarstytame Elektros energijos reglamente, kuriame bus atsižvelgiama į naujų rūšių riziką, kylančią dėl energijos sistemų skaitmeninimo. Siūlomas reglamentas papildo TIS direktyvą, nes užtikrinama, kad kibernetiniai incidentai būtų tinkamai pripažįstami kaip rizika ir kad priemonės, kurių imamasi jiems pašalinti, būtų tinkamai nurodytos pasirengimo valdyti riziką planuose. Siūlomas reglamentas papildo ir Tarybos direktyvą 2008/114/EB¹⁰, kurioje nustatyta bendra Europos ypatingos svarbos infrastruktūros objektų, tokių, kaip gamybos ir perdavimo infrastruktūros objektai ir įrengimai, nustatymo procedūra ir jų apsaugos nuo teroristinių išpuolių ir kitų fizinių pavojų procedūra. Siūlomame reglamente daugiau dėmesio skiriama tam, kaip užtikrinti visos elektros energijos sistemos atsparumą ir kaip valdyti susidariusią krizinę padėtį.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Siūlomu reglamentu siekiama įgyvendinti svarbiausius energetikos sąjungos tikslus, apibrėžtus Atsparios energetikos sąjungos ir perspektyvios klimato kaitos politikos pagrindų strategijoje.

Siūlomas reglamentas taip pat yra suderinamas su Sąjungos tikslu stiprinti Energijos bendriją. Kadangi krizinė padėtis elektros energijos sektoriuje gali apimti ir Sąjungos kaimynines šalis, taigi ir Energijos bendrijos šalis, siekdama užtikrinti efektyvų krizės valdymą didesnėje Europos teritorijoje, Sąjunga turėtų glaudžiai bendradarbiauti su Energijos bendrijos susitariančiosiomis šalimis, kai bandoma užkirsti kelią elektros energijos sektoriaus krizei, jai pasiruošti ir ją valdyti.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Siūlomame reglamente pateikiamos priemonės, kurios padėtų užkirsti kelią krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai Europos Sąjungoje, jai pasirengti ir ją suvaldyti. Taigi jo teisinis pagrindas – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 194 straipsnis.

⁷ XXX Komisijos reglamentas (ES) .../..., kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės (OL L ..., ..., p. ...).

⁸ XXX Komisijos reglamentas (ES) .../..., dėl tinklo kodekso, kuriame nustatomi elektros sistemos avarių šalinimo ir veikimo atkūrimo reikalavimai (OL L ..., ..., p. ...).

⁹ 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/1148 dėl priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti (OL L 194, 2016 7 19, p. 1–30).

¹⁰ 2008 m. gruodžio 8 d. Tarybos direktyva 2008/114/EB dėl Europos ypatingos svarbos infrastruktūros objektų nustatymo ir priskyrimo jiems bei būtinybės gerinti jų apsaugą vertinimo (OL L 345, 2008 12 23, p. 75).

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

SESV 194 straipsnyje pripažįstama, kad, norint užtikrinti energijos rinkos veikimą ir energijos tiekimo saugumą Sąjungoje, valstybėms narėms priimant sprendimus dėl energijos tiekimo saugumo reikalingas tam tikro lygio koordinavimas, skaidrumas ir bendradarbiavimas.

ES veiksmų būtinybė akivaizdi, nes įrodyta, kad pagal nacionalinius metodus priimtose priemonės ne tik nėra optimalios, bet net pablogina krizės padarinius. Be to, krizinė padėtis dažnai neapsiriboja nacionalinėmis sienomis ir gali tiesiogiai arba netiesiogiai paveikti keletą valstybių narių. Todėl, atsižvelgiant į galimą poveikį energijos tiekimo saugumui kaimyninėje valstybėje narėje ir (arba) turimas priemones galimo trūkumo problemai spręsti, nacionaliniai veiksmai, susiję su pasirengimu ir poveikio švelninimu, neturėtų būti nustatyti vien nacionaliniu lygmeniu.

Kadangi ES elektros energijos rinkos yra vis labiau tarpusavyje sujungtos, reikia, kad energijos tiekimo saugumo užtikrinimo priemonės būtų koordinuojamos. Jei nebus koordinuojamos, nacionaliniu lygmeniu taikomos priemonės gali kelti grėsmę energijos tiekimo saugumui kitose valstybėse narėse arba visoje ES. Pavyzdžiui, 2012 m. užsitęsę šalčiai parodė, kad koordinuoti veiksmai ir solidarumas yra būtini, norint užtikrinti, kad elektra būtų tiekiama ten, kur ji labiausiai reikalinga. Veiksmai vienoje šalyje gali kelti visiško atsijungimo riziką kaimyninėse šalyse (pavyzdžiui, vienos šalies vienašališkas sprendimas nustatyti eksporto draudimą turėjo labai didelį neigiamą poveikį kitų šalių elektros energijos ir dujų sektoriams). Kita vertus, jei valstybės narės koordinuotų savo veiksmus, būtų galima rasti įvairesnių sprendimų.

Kol kas dar nepakankamai išnaudojamas dėl regioninio koordinavimo veiksmingesnių ir pigesnių priemonių potencialas¹¹, o tai nepalanku ES vartotojams.

- **Proporcingumas**

Siūlomas reglamentas suformuluotas taip, kad visoje Europoje būtų užtikrintas pakankamas pasirengimo lygis, padidintas pasitikėjimas ir valstybių narių bendradarbiavimas, o ištikus tokiai krizei – sušvelnintas poveikis vartotojams. Kad būtų pasiektas šis tikslas, jame siūlomos bendros taisyklės ir principai, kurių reikia laikytis, ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo mechanizmai.

Tačiau visiškas suderinimas, kai visos priemonės nustatomos ES lygmeniu, pasiūlyme nesiūlomas.

Norint panaikinti esamos sistemos, kurioje apsiribojama savanorišku PSO bendradarbiavimu, trūkumus ir spręsti problemas regioniniu lygmeniu, reikalingas valstybių narių regioninis bendradarbiavimas.

- **Priemonės pasirinkimas**

Įvertinus Elektros energijos tiekimo saugumo direktyvą (pagrindinį šios srities teisės aktą) nustatyta, kad valstybėms narėms įgyvendinus ES lygmeniu nustatytus principus atsirado nacionalinių taisyklių įvairovė ir kad Europos Sąjungoje taikoma skirtinga praktika.

Reglamentas yra tinkamesnė priemonė norint užtikrinti nuoseklų ir skaidrų priemonių, kurios padėtų užkirsti kelią elektros energijos sektoriaus krizėms, joms pasirengti ir jas suvaldyti, įgyvendinimą.

¹¹ Esamos ES makroregioninės strategijos ir Europos teritorinis bendradarbiavimas stiprina valstybių narių regioninį bendradarbiavimą, tačiau šis regioninis bendradarbiavimas neapima krizinės elektros energijos sektoriaus padėties prevencijos ir jos valdymo.

3. **EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI**

- **Ex post vertinimas ir (arba) galiojančių teisės aktų tinkamumo patikros**

Komisija Elektros energijos tiekimo saugumo direktyvą įvertino išnagrinėjusi jos veiksmingumą pagal penkis kriterijus: aktualumas, veiksmingumas, efektyvumas, suderinamumas ir papildoma nauda ES. Į vertinimo rezultatus atsižvelgta poveikio vertinime nustatant problemas. Pagrindines išvadas galima apibendrinti taip:

- direktyva buvo neveiksminga siekiant jos tikslų, visų pirma tikslo prisidėti prie geresnio energijos tiekimo saugumo Europoje. Kai kurios jos nuostatos buvo perkeltos į vėlesnius teisės aktus (visų pirma trečiąjį teisės aktų rinkinį ir TEN-E reglamentą¹²); kita vertus, tebėra reglamentavimo spragų, ypač susijusių su krizinės padėties prevencija ir jos valdymu;
- intervencija pagal direktyvą nebėra aktuali, nes jos nuostatos nebeatitinka su energijos tiekimo saugumu susijusių problemų, su kuriomis susiduriama šiandien. Kadangi elektros energijos sistemos vis labiau susijusios tarpusavyje, vien nacionalinės priemonės nebegali būti laikomos tinkamomis ir
- direktyvos pridėtinė vertė buvo labai menka, nes pagal ją buvo sukurta bendra sistema, tačiau valstybėms narėms iš esmės buvo palikta pačioms nusistatyti energijos tiekimo saugumo standartus.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Per viešas konsultacijas dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos tiekimo saugumo srityje (2015 m. liepos 15 d. – spalio 9 d.) sulaukta 75 atsakymų, be kita ko, iš valdžios institucijų, tarptautinių organizacijų (Tarptautinės energetikos agentūros), Europos įstaigų (Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) ir Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo (ENTSO-E)) ir labiausiai susijusių suinteresuotųjų šalių (bendrovių ir asociacijų). Konsultacijų tikslas – sulaukti suinteresuotųjų šalių nuomonių, ypač apie tai, kaip valstybės narės turėtų pasiruošti ir bendradarbiauti tarpusavyje siekdamos nustatyti ir valdyti riziką, susijusią su elektros energijos tiekimo saugumu. Toliau apibendrinami pagrindiniai konsultacijų rezultatai ir gauti atsakymai. Juos taip pat galima rasti Komisijos svetainėje¹³. Į įvairias nuomones buvo atsižvelgta poveikio vertinime.

Konsultacijų metu paaiškėjo, kad dauguma respondentų (bendrovių, asociacijų ir vyriausybių) laikosi nuomonės, kad esama teisinė sistema (Energijos tiekimo saugumo direktyva) yra nepakankama, kad būtų galima spręsti integruotos Europos elektros energijos rinkos tarpusavio priklausomybės problemą.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Siūlomas reglamentas ir poveikio vertinimas buvo parengti remiantis didelės apimties medžiaga (žr. poveikio vertinimo išnašoje pateiktas nuorodas). Atliekant poveikio vertinimą

¹² 2013 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 1364/2006/EB ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 713/2009, (EB) Nr. 714/2009 ir (EB) Nr. 715/2009. (OL L 115, 2013 4 25, p. 39).

¹³ <https://ec.europa.eu/energy/en/consultations/public-consultation-risk-preparedness-area-security-electricity-supply>

buvo peržiūrėtos ir galiojančios nacionalinės taisyklės ir praktika, susijusi su pasirengimu valdyti riziką elektros energijos tiekimo saugumo srityje¹⁴.

Rengiant pasiūlymą, įvairūs jo aspektai su valstybėmis narėmis ir atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis buvo aptarti Europos elektros rinkos priežiūros forume (2016 m. kovo 3–4 d.) ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupės posėdžiuose (2015 m. lapkričio 16 d. ir 2016 m. gegužės 3 d.).

• **Poveikio vertinimas**

Visos siūlomos priemonės paremtos poveikio vertinimu.

2016 m. lapkričio 4 d. Reglamentavimo patikros valdyba pateikė teigiamą nuomonę.

Poveikio vertinime nagrinėtos keturios politikos galimybės:

- 0+ geresnis įgyvendinimas / vykdymo užtikrinimas (nereglamentavimo metodas);
- 1 – būtiniausios taisyklės, kurias turi įgyvendinti valstybės narės;
- 2 – būtiniausios taisyklės, kurias turi įgyvendinti valstybės narės, ir dar regioninis bendradarbiavimas ir
- 3 – visiškas suderinimas ir sprendimų priėmimas regioniniu lygmeniu.

0+ politikos galimybė nepasirinkta, nes iš geresnio įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo naudos nebūtų, kadangi pagal dabartinę teisinę sistemą nustatomi tik bendrieji principai, o valstybėms narėms suteikiama labai didelė veiksmų laisvė nuspręsti, kaip juos įgyvendinti.

Pagal 1 politikos galimybę siekiama didesnio palyginamumo ir skaidrumo valstybių narių pasirengimo valdyti riziką srityje, tačiau neatsižvelgiama į poreikį stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą.

2 politikos galimybėje šalinama daugelis 1 politikos galimybės trūkumų ir siūlomi veiksmingesni sprendimai. Visų pirma regioniniu lygmeniu koordinuojamais planais užtikrinama, kad rizika būtų nustatoma regioniniu lygmeniu ir kad būtų priimtos nuoseklios priemonės, padėsiančios užkirsti kelią krizinei padėčiai ir ją valdyti.

Pagal 3 politikos galimybę siūlomas labai intervencinis metodas: galimą riziką siekiama pašalinti visiškai suderinant principus ir nustatant konkrečius sprendimus.

Pirmenybė teikiama 2 politikos galimybei.

Nagrinėjant 2 politikos galimybę buvo atsižvelgta į toliau nurodytą poveikį.

1. Ekonominis poveikis

Analizėje daroma išvada, kad taikant 2 politikos galimybę ir sustiprinus regioninį koordinavimą bus mažesnėmis sąnaudomis geriau pasirengta krizinei padėčiai. Modeliavimo rezultatai¹⁵ rodo, kad ekstremalių oro sąlygų laikotarpiais gerai integruotos rinkos ir regioninis koordinavimas yra itin svarbūs tomis valandomis, kai sistemos apkrova didelė (yra didelė paklausa), ir mažinant elektros energijos tiekimo nutrūkimo tikimybę.

¹⁴

<https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/DG%20ENER%20Risk%20preparedness%20final%20report%20May2016.pdf>.

¹⁵

Artelys (2016 m.). „S16 tyrimas. Energijos gamintojams kylančios su pajamomis susijusios rizikos analizė“ (Artelys (2016): *Study S16: Analysis revenue related risks for power producers*). Artelys (2016 m.). „S4 tyrimas. Gamybos ir sistemos adekvatumo analizė“ (Artelys (2016): *Study S4: Generation and System Adequacy Analysis*).

Svarbiausia, kad taikant nacionalinio lygmens metodą neatsižvelgiama į kaimyninių šalių indėlį susidariusi krizinei padėčiai, o taikant regioninį metodą geriau panaudojamos elektrinės ir yra didesnė tikimybė, kad pavyks išvengti apkrovos sumažėjimo. Jis matuojamas taikant energijos tiekimo saugumo rodiklį „numatyta energija, kuri nebuvo tiekiamą“, o tai yra elektros energija, kuri nebuvo tiekiamą vartotojams dėl visiško atsijungimo ir yra išreiškiama kaip metinės paklausos procentinis dydis. Kai valstybės narės bendradarbiauja, labai sumažėja elektros energijos, kuri nebuvo tiekiamą, procentinis dydis (numatyta energija, kuri nebuvo tiekiamą, sumažėja nuo 0,36 % pagal scenarijų, kai nebendradarbiaujama, iki 0,02 %, kai regioninis bendradarbiavimas vyksta).

Didesnis koordinavimas sumažintų bendras sistemos sąnaudas, o tai galėtų turėti teigiamą poveikį kainoms vartotojams. Priešingai, dėl krizinės padėties prevencijos ir valdymo koordinavimo trūkumo atsirastų daug alternatyviųjų sąnaudų. Iš neseniai atlikto tyrimo matyti, kad Europos elektros energijos rinkos integravimas būtų labai naudingas (12,5–40 mlrd. EUR laikotarpiu iki 2030 m.). Tačiau ši suma sumažėtų 3–7,5 mlrd. EUR, jei valstybės narės elektros energijos tiekimo saugumo tikslų siektų pavieniui¹⁶.

2. Kas pajustų pasiūlymo poveikį ir kokią?

Taikant 2 politikos galimybę, teigiamą poveikį pajustų visa visuomenė ir ypač elektros energijos vartotojai, nes ji padėtų užkirsti kelią krizinei padėčiai ir nereikalingam bei neproporcingam tiekimo nutraukimui. Krizių prevencija ir valdymas taps dar veiksmingesni, nes bus reikalaujama, kad valstybės narės bendradarbiautų veiksmingiau, ir bus įdiegtos priemonės, kad Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė galėtų stebėti energijos tiekimo saugumą.

Priemonių teigiamą poveikį pajus ir verslo bendruomenė, nes bus kur kas daugiau skaidrumo ir palyginamumo, vertinant, kaip valstybės narės rengiasi krizinei padėčiai ir kaip ketina ją valdyti. Tai padidins teisinį tikrumą investuotojams, elektros energijos gamintojams ir elektros energijos biržoms, taip pat PSO, kurie valdo trumpalaikę krizinę padėtį.

Iš suinteresuotųjų šalių tai labiausiai paveiks kompetentingas institucijas (pvz., ministerijas ir NRI), nes jos yra atsakingos už pasirengimo valdyti riziką planų rengimą (žr. poveikio valdžios institucijoms vertinimą).

• Reglamentavimo kokybė ir supaprastinimas

Dėl pasiūlymo gali šiek tiek padidėti administracinė našta. Visų pirma nacionalinės valdžios institucijos turės iš anksto regioniniu lygmeniu susitarti dėl dalies savo pasirengimo valdyti riziką planų. Tačiau patirtis rodo, kad labiau regioninis požiūris į rizikos vertinimą ir pasirengimą yra įmanomas tiek techniškai, tiek teisiškai ir yra labai naudingas vartotojams ir visai ekonomikai. Kadangi regionams skirtas planų dalis iš tiesų rengs PSO regioninio koordinavimo centrai, bendra papildoma našta valstybių narių administracijoms būtų nedidelė ir ją akivaizdžiai nusvertų praktinė tokio bendradarbiavimo nauda¹⁷.

Glaudesnis regioninis bendradarbiavimas taip pat leis valstybėms narėms kurti sinergiją, mokytis vienos iš kitų ir kartu sukurti geriausią praktiką. Ilgainiui poveikis administravimui turėtų sumažėti.

¹⁶ „Integruotos Europos energetikos rinkos nauda“ (*Benefits of an integrated European energy market*), 2013 m., BOOZ & CO.

¹⁷ Šiaurės Europos sinchroninės zonos PSO, reguliavimo institucijos ir energetikos srities valdžios institucijos bendradarbiauja dalyvaudamos Šiaurės Europos valstybių nenumatytų atvejų ir krizių valdymo forume (NordBER). Bendradarbiavimas apima keitimąsi informacija, bendras darbo grupes ir nenumatytų atvejų planavimą visam Šiaurės Europos valstybių energetikos sektoriui, siekiant papildyti nacionalinių institucijų darbą, susijusį ekstremaliosiomis situacijomis, ir PSO bendradarbiavimą (www.nordber.org).

Europos subjektai, pavyzdžiui, Komisija ir ENTSO-E teiks rekomendacijas ir palengvins pasirengimo valdyti riziką ir jos valdymo procesą. Tai taip pat padės sumažinti poveikį valstybėms narėms.

Neįsteigiama jokia nauja įstaiga, o esami įsipareigojimai supaprastinami. Pavyzdžiui, Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė – jau esamas organas, kuris susitinka reguliariai; ketinama padidinti jos veiksmingumą suteikiant jai konkrečių užduočių. Be to, bus sumažinta nacionalinių ataskaitų teikimo prievolių (pvz., panaikinus Elektros energijos direktyvos 4 straipsnyje numatytą prievolę), o ES lygmens ataskaitos bus teikiamos kartu su esamomis ataskaitomis ir vykdant dabartines ataskaitų teikimo prievoles (pvz., ACER metinė elektros ir gamtinių dujų vidaus rinkų stebėjimo ataskaita).

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Vienintelis šio pasiūlymo poveikis biudžetui yra susijęs su Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) ištekliais. Šis poveikis aprašomas finansinėje teisės akto pažymoje, pridėtoje prie kartu pateikiamo Komisijos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo įsteigiama ACER, naujos redakcijos.

5. KITI ELEMENTAI

• Įgyvendinimo planai ir stebėjimas, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka

Komisija stebės, kaip valstybės narės įgyvendina siūlomame reglamente nurodytas priemones. Prireikus ji joms pasiūlys atlikti reikiamus nacionalinės teisės aktų pakeitimus ir visoms valstybėms narėms surengs praktinius seminarus (pvz., pasitelkusi Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupę) arba dvišalius susitikimus pasirengimo valdyti riziką planų rengimo klausimais. Prireikus, jei kuri nors valstybė narė nevykdys pareigos įgyvendinti Sąjungos teisę, Komisija taikys SESV 258 straipsnyje nustatytą procedūrą.

Komisija, bendradarbiaudama su Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupe, taip pat nuolatos stebės energijos tiekimo saugumą ES.

• Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

Siūlomą reglamentą sudaro šie elementai:

1. Bendros krizių prevencijos taisyklės ir priemonės tarpvalstybiniam bendradarbiavimui užtikrinti:
 - valstybės narės turėtų paskirti kompetentingą instituciją, kuri būtų atsakinga už reglamente nustatytų užduočių vykdymą, visų pirma už pasirengimo valdyti riziką plano rengimą;
 - siekdamas užtikrinti kuo geresnį pasirengimą krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai ir veiksmingą tokios padėties, jei ji susidarytų, valdymą valstybės narės, pasikonsultavusios su suinteresuotosiomis šalimis, turi parengti pasirengimo valdyti riziką planus. Planai turėtų būti rengiami remiantis atitinkamai ENTSO-E ir valstybių narių nustatytais elektros energijos sektoriaus krizės scenarijais ir juose turi būti nustatytos priemonės, kurių planuojama imtis arba jau imtasi, siekiant užkirsti kelią šiems scenarijams ir jų padariniams sušvelninti;
 - prieš patvirtindama planą, kompetentinga institucija turėtų pateikti jo projektą regiono kompetentingoms institucijoms ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei, kad šios jį apsvarstytų. Po konsultacijų galutinį planą reikėtų

nusiųsti Komisijai, jį paskelbti viešai ir atnaujinti kas trejus metus, nebent dėl tam tikrų aplinkybių reikėtų atnaujinti dažniau;

- planus turėtų sudaryti dvi dalys: vienoje būtų nustatytos nacionalinės priemonės, o kitoje – koordinuotos priemonės, dėl kurių susitarė kiekvieno regiono valstybės narės. Juose turėtų būti atsižvelgiama į kiekvienos valstybės narės specifiką ir aiškiai nustatyti kompetentingų institucijų vaidmenys ir atsakomybės sritys;
- visos planuose numatytos priemonės turėtų būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, proporcingos, nediskriminacinės ir patikrinamos. Jos neturėtų kelti pavojaus elektros energijos tiekimo saugumui kitose valstybėse narėse arba visoje Sąjungoje ir
- į planus turėtų būti įtrauktos priemonės, kuriomis norima užtikrinti, kad būtų tinkamai užkirstas kelias vienalaikiai krizei ir ji būtų tinkamai valdoma. Dėl jų turi būti susitarta regioniniu lygmeniu ir turi būti įtraukta bent ši informacija:
 - (a) regioninio krizių valdytojo arba krizių valdymo grupės paskyrimas;
 - (b) dalijimosi, informavimo ir bendradarbiavimo regione mechanizmai;
 - (c) krizės, įskaitant vienalaikę krizę, poveikio švelninimo priemonės (pvz., regioniniai apkrovos sumažinimo planai ir kiti susitarimai dėl tarpusavio pagalbos);
 - (d) bet kokios išlaidų kompensavimo sistemos, susijusios su susitarimais dėl pagalbos, ir
 - (e) metinio planų testavimo procedūros.

2. Krizinės elektros energijos sektoriaus padėties valdymas:

- reglamente reikalaujama, kad, susidarius krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, valstybės narės nedelsdamos informuotų kaimynines valstybes nares ir Komisiją. Jos taip pat turi pateikti informaciją apie krizės priežastis, vykdomas ir planuojamas priemones, kuriomis siekiama sušvelninti jos poveikį, ir ar reikės pagalbos iš kitų valstybių narių;
- reikalaujama, kad valstybės narės informuotų Komisiją ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupę, jei turi konkrečios, rimtos ir patikimos informacijos, kad gali nutikti įvykis, dėl kurio gali labai pablogėti elektros energijos tiekimas;
- rengdamosi krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai ir jos valdymui ir siekdamas užtikrinti, kad elektra būtų tiekiamas ten, kur ji labiausiai reikalinga, valstybės narės turi bendradarbiauti vadovaudamosi solidarumo dvasia ir gauti už tai kompensaciją ir
- ištikus elektros energijos sektoriaus krizei, valstybės narės turi veikti visiškai laikydamosi elektros energijos vidaus rinką reglamentuojančių taisyklių. Ne rinkos priemonės taikyti galima tik kraštutiniu atveju ir jos turi būti būtinos, proporcingos, nediskriminacinės ir laikinos.

3. Energijos tiekimo saugumo rodikliai ir rizikos vertinimas:

- pasiūlyme reikalaujama, kad ENTSO-E parengtų elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymo regioniniu lygmeniu metodiką, kurioje būtų atsižvelgiama bent į šią riziką:
 - (a) retų ir ekstremalių gamtinių pavojų;

(b) netyčinių pavojų, kurie viršija $N - 1$ saugumo kriterijų¹⁸;

(c) susijusių pavojų, pavyzdžiui, kuro trūkumo, ir

(d) piktavališkų išpuolių;

- rengdamos pasirengimo valdyti riziką planą, ENTSO-E ir valstybės narės turėtų taikyti šią metodiką aktualiausiems krizės scenarijams nustatyti ir
- ENTSO-E taip pat turėtų parengti metodiką trumpalaikiam adekvatumui, t. y. sezoniniam adekvatumui ir kitos savaitės ir einamosios paros gamybos adekvatumo prognozėms, vertinti. Kai ACER patvirtins metodiką, ją turėtų naudoti valstybės narės ir ENTSO-E, atlikdamos trumpalaikio adekvatumo vertinimą. Siūlomas trumpalaikio adekvatumo vertinimas papildo persvarstytame Elektros energijos reglamente siūlomą ilgalaikio išteklių adekvatumo vertinimą, kuris užtikrina suderintą Europos adekvatumo vertinimą, naudojamą vertinant pajėgumų užtikrinimo priemonių poreikį.

4. Vertinimas ir stebėjimas:

- siekiant užtikrinti skaidrumą po krizės elektros energijos sektoriuje, nuo jos nukentėjusios valstybės narės turėtų atlikti krizės ir jos poveikio *ex post* vertinimą;
- pasiūlyme numatoma, kad Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė sistemingai stebės energijos tiekimo saugumą Europos Sąjungoje.

¹⁸

Vadovaujantis Elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairėmis, ($N - 1$) kriterijus – taisyklė, pagal kurią, įvykus avariniam atvejui, PSO valdymo rajone nenustoję veikti elementai geba prisitaikyti prie naujų eksploatavimo aplinkybių neperžengdami tinklo eksploatavimo saugumo ribų.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

**dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama
Direktyva 2005/89/EB**

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,
atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnį,
atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,
teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,
atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹⁹,
atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę²⁰,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros,
kadangi:

- (1) elektros energijos sektorius Sąjungoje pertvarkomas iš esmės, siekiant labiau decentralizuoti rinkas, kuriose veiktų daugiau dalyvių, geriau tarpusavyje susieti sistemas ir didinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį. Todėl Direktyvos xxx / Reglamento xxx [*nuoroda į siūlomą Elektros energijos direktyvą ir Elektros energijos reglamentą*] tikslas – atnaujinti teisinę sistemą, reglamentuojančią Sąjungos elektros energijos vidaus rinką, kad būtų užtikrinta, jog rinkos ir tinklai veiktų optimaliai naudingai bendrovėms ir vartotojams;
- (2) gerai veikiančios rinkos ir sistemos – geriausia energijos tiekimo saugumo garantija. Tačiau net jei rinkos ir sistemos veikia gerai, niekada negalima atmesti rizikos, kad elektros energijos sektoriuje gali įvykti krizė (dėl ekstremalių oro sąlygų, piktavališkų išpuolių ar kuro trūkumo). Krizinės padėties pasekmės dažnai gali būti jaučiamos ir kaimyninėse šalyse. Net vietos lygmeniu prasidėjusių incidentų poveikis gali greitai išplisti į kitas šalis. Kai kurios ekstremalios aplinkybės, pavyzdžiui, šalčiai, karščiai ar kibernetinė ataka, gali tuo pačiu metu paveikti ištiesus regionus;
- (3) atsižvelgiant į tarpusavyje susijusias elektros energijos rinkas ir sistemas, krizių prevencijos ir valdymo negalima laikyti vien tik nacionaline atsakomybe. Siekiant užtikrinti, kad valstybės narės ir kiti dalyviai veiksmingai bendradarbiautų tarpvalstybiniu mastu ir vadovaudamiesi skaidrumo ir solidarumo dvasia, reikalinga bendra taisyklių sistema ir suderintos procedūros;
- (4) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2005/89/EB²¹ nustatytos reikiamos priemonės, kurių valstybės narės turėtų imtis, kad apskritai užtikrintų elektros

¹⁹ OL C , , p. .

²⁰ OL C , , p. .

energijos tiekimo saugumą. Tos direktyvos nuostatas, visų pirma nuostatas, susijusias su tuo, kaip turėtų būti organizuojamos rinkos, kad būtų užtikrinti pakankami pajėgumai, su tuo, kaip perdavimo sistemos operatoriai turėtų bendradarbiauti, kad būtų užtikrintas sistemos stabilumas,²² ir su poreikiu užtikrinti, kad bus sukurta tinkama infrastruktūra²³, didžia dalimi pakeitė vėlesni teisės aktai. Šiuo reglamentu sprendžiamas konkretus elektros energijos sektoriaus krizių prevencijos ir valdymo klausimas;

- (5) Sistemos eksploatavimo gairės²⁴ ir Avarijų šalinimo ir veikimo atkūrimo tinklo kodeksas²⁵ – išsamus taisyklių sąvadas, reglamentuojantis, kaip perdavimo sistemos operatoriai ir kiti svarbūs dalyviai turėtų veikti ir bendradarbiauti, kad užtikrintų sistemos saugumą. Šios techninės taisyklės turėtų užtikrinti, kad incidentai elektros energijos sektoriuje būtų veiksmingai šalinami eksploatavimo lygmeniu. Šiame reglamente daugiausia dėmesio skiriama krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, kuri gali būti didesnio masto ir turėti didesnę poveikį. Jame nustatyta, ką valstybės narės turėtų daryti, kad užkirstų kelią tokiai padėčiai, ir kokių priemonių jos gali imtis, jei vien sistemos eksploatavimo taisyklių nebepakaktų. Tačiau net krizės atveju reikėtų visiškai laikytis sistemos eksploatavimo taisyklių;
- (6) šiame reglamente nustatoma bendra taisyklių, kaip užkirsti kelią krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, jai pasirengti ir ją valdyti, sistema, dėl kurios pasirengimo etape ir per elektros energijos sektoriaus krizę atsiranda daugiau skaidrumo ir užtikrinama, kad net ištikus krizei elektros energija būtų tiekama ten, kur ji labiausiai reikalinga. Tam valstybės narės turi bendradarbiauti regioniniu lygmeniu vadovaudamosi solidarumo dvasia. Jame taip pat nustatoma sistema, kaip, pasitelkus Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupę, būtų galima veiksmingai stebėti energijos tiekimo saugumą Europoje. Tokiu būdu geresnis pasirengimas valdyti riziką būtų pasiektas mažesnėmis sąnaudomis. Jis taip pat turėtų sustiprinti energijos vidaus rinką, nes bus padidintas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas ir užkirstas kelias netinkamam valstybės kišimuisi krizinės padėties atveju, visų pirma vengiant netinkamo tarpvalstybinių srautų apribojimo;
- (7) Tinklų ir informacijos saugumo direktyvoje (TIS direktyva)²⁶ nustatytos bendrosios taisyklės, o konkrečios kibernetinio saugumo taisyklės bus parengtos tinklo kodekse, kaip numatyta [*siūlomame Elektros energijos reglamente*]. Šis reglamentas papildo TIS direktyvą, nes užtikrinama, kad kibernetiniai incidentai būtų tinkamai pripažįstami kaip rizika ir kad priemonės, kurių imamasi jiems pašalinti, būtų tinkamai nurodytos pasirengimo valdyti riziką planuose;

²¹ 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/89/EB dėl priemonių siekiant užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą ir investicijas į infrastruktūrą (OL L 33, 2006 2 4, p. 22).

²² Nuoroda į persvarstomą trečiąjį dokumentų rinkinį.

²³ 2013 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių (OL L 115, 2013 4 24, p. 39).

²⁴ XXX Komisijos reglamentas (ES) .../..., kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės (OL L ..., ..., p. ...).

²⁵ XXX Komisijos reglamentas (ES) .../... dėl tinklo kodekso, kuriame nustatomi elektros sistemos avarių šalinimo ir veikimo atkūrimo reikalavimai (OL L ..., ..., p. ...).

²⁶ 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/1148 dėl priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti (OL L 194, 2016 7 19, p. 1–30).

- (8) Tarybos direktyvoje 2008/114/EB²⁷ nustatytas procesas, kuriuo siekiama padidinti nustatytų ypatingos svarbos infrastruktūros objektų, įskaitant tam tikrus elektros energijos infrastruktūros objektus, saugumą Sąjungoje. Direktyva 2008/114/EB kartu su šiuo reglamentu padeda kurti visuotinę Sąjungos energetinio saugumo užtikrinimo koncepciją;
- (9) Europos Parlamento ir Tarybos sprendime Nr. 1313/2013/ES²⁸ dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo nustatyti reikalavimai valstybėms narėms kas trejus metus parengti rizikos vertinimą nacionaliniu arba atitinkamu subnacionaliniu lygiu ir plėtoti ir tobulinti nelaimių rizikos valdymo planavimą. Konkretūs šiame reglamente nustatyti rizikos prevencijos, pasirengimo jai ir planavimo veiksmai turėtų būti suderinami su platesnio masto daugelio pavojų nacionaliniais rizikos vertinimais, reikalaujama pagal Sprendimą Nr. 1313/2013/ES;
- (10) siekiant palengvinti krizių elektros energijos sektoriuje prevenciją, keitimąsi informacija ir *ex post* vertinimą, valstybės narės turėtų paskirti vieną kompetentingą instituciją kontaktiniu centru. Tai gali būti esamas arba naujas subjektas;
- (11) norint laikytis bendro požiūrio į krizių prevenciją ir valdymą, visų pirma reikia, kad nustatydamos riziką, susijusią su elektros energijos tiekimo saugumu, valstybės narės naudotų tuos pačius metodus ir apibrėžtis ir galėtų veiksmingai palyginti savo ir kaimyninių valstybių veiklą šioje srityje. Reglamente nurodyti du rodikliai, naudojami elektros energijos tiekimo saugumui Sąjungoje stebėti: GWh per metus išreikšta numatyta energija, kuri nebuvo tiekiama, ir numatomas apkrovos sumažėjimas, išreikštas valandomis per metus. Šie rodikliai yra dalis Europos išteklių adekvatumo vertinimo, kurį atlieka (Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas (ENTSO-E) pagal [*siūlomo Elektros energijos reglamento 19 straipsnį*]). Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė, remdamasi šių rodiklių rezultatais, nuolat stebi energijos tiekimo saugumą. Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (toliau – Agentūra) taip pat turėtų naudoti šiuos rodiklius, teikdama metines elektros energijos rinkos stebėjimo ataskaitas apie valstybių narių veiklos energijos tiekimo saugumo srityje rezultatus pagal [*siūlomo ACER reglamento 16 straipsnį*];
- (12) siekiant užtikrinti rizikos vertinimų suderinamumą, dėl kurio stiprėtų valstybių narių tarpusavio pasitikėjimas esant krizinei padėčiai, reikia laikytis bendro požiūrio į rizikos scenarijų nustatymą. Todėl ENTSO-E, bendradarbiaudamas su Agentūra turėtų parengti bendrą rizikos nustatymo metodiką – ENTSO-E metodiką pasiūlo, o Agentūra ją patvirtina;
- (13) remdamasis bendra metodika, ENTSO-E turėtų reguliariai rengti ir atnaujinti regioninius krizės scenarijus ir nustatyti kiekvienam regionui aktualiausią riziką, tokią, kaip ekstremalios oro sąlygos, stichinės nelaimės, kuro trūkumas arba piktavališki išpuoliai. Nagrinėjant krizės dėl dujų trūkumo scenarijų, dujų tiekimo sutrikimo riziką reikėtų įvertinti remiantis dujų tiekimo ir infrastruktūros veikimo sutrikimo scenarijais, kuriuos Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinklas parengė pagal *Dujų tiekimo saugumo reglamento* [*siūlomo Dujų tiekimo saugumo reglamento*] 6 straipsnio 6 dalį. Valstybės narės turėtų jais remtis rengdamos ir atnaujinamos (paprastai kas

²⁷ 2008 m. gruodžio 8 d. Tarybos direktyva 2008/114/EB dėl Europos ypatingos svarbos infrastruktūros objektų nustatymo ir priskyrimo jiems bei būtinybės gerinti jų apsaugą vertinimo (OL L 345, 2008 12 23, p. 75).

²⁸ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1313/2013/ES dėl Sąjungos civilinės saugos mechanizmo (OL L 347, 2013 12 20, p. 24).

trejus metus) savo nacionalinius krizės scenarijus. Šiais scenarijais reikėtų remtis rengiant pasirengimo valdyti riziką planus. Nustatydamos riziką nacionaliniu lygmeniu, valstybės narės turėtų aprašyti ir galimą riziką, susijusią su energijos tiekimo saugumui svarbios infrastruktūros nuosavybės teisėmis, ir galimas priemones (jei tokių yra), kurių imamasi tokiai rizikai pašalinti (pvz., bendrąsias arba sektoriaus investicijų atrankos taisykles, specialias tam tikrų akcininkų teises ir t. t.), kartu nurodydamos, kodėl, jų manymu, tokios priemonės yra pagrįstos;

- (14) rizikos scenarijų nustatymas ir prevencinių priemonių bei padarinių švelninimo priemonių rengimas regioniniu lygmeniu turėtų būti labai naudingas užtikrinant priemonių veiksmingumą ir optimalų išteklių naudojimą. Be to, kai elektros energijos sektoriuje kyla vienalaikė krizė, koordinuotas ir iš anksto sutartas metodas užtikrins nuoseklų reagavimą ir sumažins neigiamų padarinių, kurių kaimyninėse šalyse gali turėti išimtinai nacionalinio lygmens priemonės, išplitimo riziką. Todėl šiame reglamente reikalaujama, kad valstybės narės bendradarbiautų regioniniu lygmeniu;
- (15) kaip nurodyta [*siūlomame Elektros energijos reglamente*], regioniniai operatyviniai centrai turėtų reguliariai įvertinti atitinkamą riziką, nes jiems patikėtas tokių situacijų operatyvinis valdymas. Siekiant užtikrinti, kad jie galėtų veiksmingai atlikti jiems patikėtas užduotis ir veikti glaudžiai bendradarbiaudami su atitinkamomis nacionalinėmis valdžios institucijomis, kad būtų užkirstas kelias didesnio masto incidentams ir sušvelninti jų padariniai, regioninis bendradarbiavimas, kurio reikalaujama pagal šį reglamentą, turėtų būti grindžiamas regioninio bendradarbiavimo struktūromis, kurios naudojamos techniniu lygmeniu, būtent valstybių narių, kurios naudojasi tuo pačiu regioniniu operatyviniu centru, grupėmis;
- (16) [*siūlomu Elektros energijos reglamentu*] nustatoma, kad reikia naudoti bendrą vidutinės trukmės ir ilgojo laikotarpio Europos išteklių adekvatumo vertinimo metodiką (nuo 10 metų į priekį iki vieno metų į priekį), kad būtų užtikrinta, jog valstybių narių sprendimai dėl galimų investavimo poreikių būtų priimami skaidriai ir remiantis bendrai sutartu pagrindu. Šis vertinimas atliekamas kitu tikslu nei trumpalaikio adekvatumo vertinimas, būtent sezoninės prognozės (šeši mėnesiai į priekį) ir kitos savaitės ir einamosios paros adekvatumo vertinimas, naudojamas galimoms su adekvatumu susijusioms problemoms trumpuoju laikotarpiu nustatyti. Kalbant apie trumpalaikio adekvatumo vertinimą, reikalingas bendras požiūris į tai, kaip nustatyti galimas su adekvatumu susijusias problemas. ENTSO-E turi parengti žiemos ir vasaros prognozes, kad įspėtų valstybes nares ir perdavimo sistemos operatorius apie riziką, susijusią su energijos tiekimo saugumu, kuri gali kilti per kitus šešis mėnesius. Siekiant patobulinti šias prognozes, jos turėtų būti pagrįstos ENTSO-E pasiūlyta ir Agentūros patvirtinta bendra tikimybine metodika. Siekiant sustiprinti regioninį požiūrį į rizikos vertinimą, ENTSO-E turėtų galėti užduotis, susijusias su sezoninėmis prognozėmis, perduoti regioniniams operatyviniams centrums;
- (17) perdavimo sistemos operatoriai ir regioniniai operatyviniai centrai, atlikdami bet kurios kitos rūšies trumpalaikės rizikos vertinimą, būtent Komisijos reglamente, kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės, numatytas kitos savaitės ir einamosios paros gamybos adekvatumo prognozes, turėtų naudoti metodiką, pagal kurią buvo rengiamos sezoninės prognozės;
- (18) siekiant užtikrinti bendrą požiūrį į krizių prevenciją ir valdymą, kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija, pasikonsultavusi su suinteresuotosiomis šalimis, turėtų parengti pasirengimo valdyti riziką planą. Planuose turėtų būti aprašytos veiksmingos, proporcingos ir nediskriminacinės priemonės, tinkamos visiems

nustatytiems krizės scenarijams. Planais turėtų būti užtikrintas skaidrumas, ypač sąlygų, kuriomis galima taikyti ne rinkos priemonės krizinei padėčiai sušvelninti. Visos numatomos ne rinkos priemonės turėtų atitikti šiame reglamente nustatytas taisykles;

- (19) planus turėtų sudaryti dvi dalys: vienoje būtų nustatytos nacionalinės priemonės, o kitoje – regioninės priemonės, dėl kurių susitarė regiono valstybės narės. Regioninės priemonės yra ypač reikalingos susidarius vienalaikiai krizei, nes koordinuotas ir iš anksto sutartas metodas užtikrins nuoseklius veiksmus ir sumažins neigiamų padarinių išplitimo riziką. Planuose turėtų būti atsižvelgiama į valstybės narės specifiką ir aiškiai nustatyti kompetentingų institucijų vaidmenys ir atsakomybės sritys. Rengiant nacionalines priemones reikėtų visiškai atsižvelgti į sutartas regionines priemones ir pasinaudoti regioninio bendradarbiavimo teikiamomis galimybėmis. Planai turėtų būti techninio ir operatyvinio pobūdžio, o jų paskirtis – padėti užkirsti kelią krizei elektros energijos sektoriuje arba neleisti jai plisti ir sušvelninti jos padarinius;
- (20) planai turėtų būti reguliariai atnaujinami. Siekdamas užtikrinti, kad planai visuomet būtų atnaujinti ir veiksmingi, kiekvieno regiono valstybės narės, bendradarbiaudamos su regioniniais operatyviniais centrais, turėtų atlikti kasmetinį modeliavimą, kad išbandytų jų tinkamumą;
- (21) naudojant šablonus turėtų būti lengviau parengti planus ir konsultuotis su kitomis valstybėmis narėmis atitinkamame regione ir su Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupe. Konsultuojantis regione ir su Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupe turėtų būti užtikrinta, kad priemonės, kurių imtasi vienoje valstybėje narėje arba regione, nekeltų pavojaus kitų valstybių narių ar regionų energijos tiekimo saugumui;
- (22) susidarius krizinei padėčiai, keitimasis informacija yra būtinas, norint užtikrinti koordinuotus veiksmus ir tikslinę pagalbą. Todėl šiuo reglamentu valstybės narės įpareigojamos nedelsiant informuoti kaimynines valstybes nares ir Komisiją apie elektros energijos sektoriuje susidariusią krizinę padėtį. Jos taip pat turėtų pateikti informaciją apie krizės priežastis, vykdomas ir planuojamas priemones, kuriomis siekiama sušvelninti krizės padarinius, ir ar reikės pagalbos iš kitų valstybių narių. Jei ši pagalba susijusi ne vien su elektros energijos tiekimo saugumu, taikytina teisine sistema išlieka Sąjungos civilinės saugos mechanizmas;
- (23) svarbu palengvinti valstybių narių bendradarbiavimą ir didinti informuotumą tais atvejais, kai jos turi konkrečios, rimtos ir patikimos informacijos, kad gali nutikti įvykis, dėl kurio gali labai pablogėti elektros energijos tiekimas. Tokiomis aplinkybėmis valstybės narės turėtų nedelsdamos informuoti Komisiją ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupę ir visų pirma pateikti informaciją apie pablogėjimo priežastis, planuojamas priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią krizei elektros energijos sektoriuje, ir ar reikės pagalbos iš kitų valstybių narių;
- (24) ištikus elektros energijos sektoriaus krizei, valstybės narės turėtų viena kitai padėti vadovaudamosi solidarumo dvasia ir užtikrinti, kad elektra būtų tiekama ten, kur ji labiausiai reikalinga. Šis bendradarbiavimas turėtų būti pagrįstas iš anksto sutartomis priemonėmis, nustatytomis pasirengimo valdyti riziką planuose. Sutikdamos bendradarbiauti, valstybės narės turėtų atsižvelgti į socialinius ir ekonominius veiksnius, įskaitant piliečių saugumą, ir proporcingumą. Jos skatinamos dalytis geriausia praktika ir naudotis Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupe kaip diskusijų platforma, siekiant nustatyti bendradarbiavimo galimybes ir solidarumo

susitarimus, įskaitant kompensavimo mechanizmus. Komisija gali palengvinti regionų lygmeniu koordinuojamų priemonių rengimą atitinkamame regione;

- (25) šiuo reglamentu elektros energijos įmonėms ir vartotojams, susidarius krizinei padėčiai elektros energijos sektoriuje, turėtų būti sudarytos sąlygos kuo ilgiau naudotis rinkos priemonėmis, kaip nustatyta [*siūlomoje Elektros energijos direktyvoje ir Elektros energijos reglamente*]. Vidaus rinką reglamentuojančių taisyklių ir sistemos eksploatavimo taisyklių reikėtų laikytis net susidarius krizinei padėčiai. Tai reiškia, kad ne rinkos priemonių, pavyzdžiui, priverstinio apkrovos atjungimo, arba papildomų atsargų tiekimo ne pagal įprasto rinkos veikimo principus, reikėtų imtis tik kraštutiniu atveju, kai išnaudotos visos rinkos teikiamos galimybės. Todėl priverstinis apkrovos atjungimas gali būti taikomas tik išnaudojus visas savanoriško apkrovos atjungimo galimybes. Be to, visos ne rinkos priemonės turėtų būti būtinos, proporcingos, nediskriminacinės ir laikinos;
- (26) siekiant užtikrinti skaidrumą po krizės elektros energijos sektoriuje, nuo jos nukentėjusios valstybės narės turėtų atlikti krizės ir jos poveikio *ex post* vertinimą ir į jį tinkamai įtraukti savo nacionalines reguliavimo institucijas. Atliekant tokį vertinimą reikėtų atsižvelgti, be kita ko, į priemonių, kurių buvo imtasi, veiksmingumą ir proporcingumą, ir į jų ekonomines sąnaudas. Į šį vertinimą taip pat reikėtų įtraukti tarpvalstybinius aspektus, pavyzdžiui, priemonių poveikį kitoms valstybėms narėms ir iš jų gautos pagalbos dydį;
- (27) skaidrumo prievolėmis turėtų būti užtikrinta, kad visos priemonės, kurių imtasi siekiant užkirsti kelią krizinei padėčiai arba ją valdyti, atitiktų vidaus rinkos taisykles ir bendradarbiavimo bei solidarumo principus, kuriais pagrįsta energetikos sąjunga;
- (28) Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė buvo įsteigta 2012 m. kaip forumas, kuriame galima keistis informacija ir skatinamas valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimas, ypač energijos tiekimo saugumo srityje²⁹. Reglamente jos vaidmuo sustiprinamas. Ji turėtų vykdyti konkrečias užduotis, visų pirma susijusias su pasirengimo valdyti riziką planų rengimu, ir atliks svarbų vaidmenį: stebės valstybių narių veiklos energijos tiekimo saugumo srityje rezultatus ir jais remdamasi kurs geriausią praktiką;
- (29) krizė elektros energijos sektoriuje gali apimti ir kaimynines šalis, taip pat ir Energijos bendrijos šalis. Kad užtikrintų efektyvų krizių valdymą prie Sąjungos valstybių narių ir Energijos bendrijos susitariančiųjų šalių sienų, Sąjunga turėtų glaudžiai bendradarbiauti su Energijos bendrijos susitariančiosiomis šalimis, kai bandoma užkirsti kelią krizei elektros energijos sektoriuje, jai pasiruošti ir ją suvaldyti;
- (30) kad Sąjunga galėtų sparčiai reaguoti į kintančias aplinkybes, susijusias su pasirengimu valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus dėl pasirengimo valdyti riziką planų šablonų keitimo. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais. Atlikdama su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą ir rengdama jų tekstus Komisija turėtų užtikrinti, kad atitinkami dokumentai būtų vienu metu, laiku ir tinkamai perduodami Europos Parlamentui ir Tarybai;
- (31) valstybės narės, veikdamos pavieniui, negali tinkamai pasiekti šio reglamento tikslų, t. y. užtikrinti veiksmingiausią ir efektyviausią pasirengimą valdyti riziką Sąjungoje. Dėl

²⁹ 2012 m. lapkričio 15 d. Komisijos sprendimas, kuriuo įsteigiama Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė, (2012/C 353/02), OL C 353, 2012 11 17, p. 2.

veiksmų masto arba poveikio tų tikslų galima geriau siekti Sąjungos lygmeniu. Todėl Sąjunga, vadovaudamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatytu subsidarumo principu, gali patvirtinti atitinkamas priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;

(32) Direktyva 2005/89/EB turėtų būti panaikinta,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS

Bendrosios nuostatos

1 straipsnis

Dalykas

Šiame reglamente nustatomos solidarumo principu pagrįsto ir skaidraus valstybių narių bendradarbiavimo, kuriuo siekiama užkirsti kelią krizei elektros energijos sektoriuje, jai pasiruošti ir ją suvaldyti visiškai atsižvelgiant į konkurencingos elektros energijos vidaus rinkos reikalavimus, taisyklės.

2 straipsnis

Apibrėžtys

1. Šiame reglamente vartojamos Elektros energijos direktyvos [siūlomos Elektros energijos direktyvos] 2 straipsnyje ir Elektros energijos reglamento [siūlomo Elektros energijos reglamento] 2 straipsnyje pateiktos terminų apibrėžtys.
2. Kitų vartojamų terminų apibrėžtys:
 - (a) elektros energijos tiekimo saugumas – elektros energijos sistemos gebėjimas užtikrinti aiškiai nustatyto lygio veiksmingumo nenutraukiamą elektros energijos tiekimą vartotojams;
 - (b) elektros energijos sektoriaus krizė – esama arba gresianti padėtis, kai labai trūksta elektros energijos arba jos neįmanoma tiekti galutiniams vartotojams;
 - (c) vienalaikė krizė – elektros energijos sektoriaus krizė, tuo pačiu metu paveikianti daugiau negu vieną valstybę narę;
 - (d) krizių valdytojas, arba krizių valdymo grupė – asmuo, asmenų grupė arba institucija, kurių užduotis, kilus elektros energijos sektoriaus krizei, yra palaikyti ryšius ir koordinuoti informacijos srautą;
 - (e) ne rinkos priemonė – bet kuri rinkos taisyklių arba komercinių susitarimų neatitinkanti pasiūlos arba paklausos valdymo priemonė, kuria siekiama sušvelninti elektros energijos sektoriaus krizės padarinius;
 - (f) regionas – valstybių narių grupė, kuri naudojasi tuo pačiu regioniniu operatyviniu centru, įsteigtu pagal *Elektros energijos reglamento* [siūlomo *Elektros energijos reglamento*] 33 straipsnį.

3 straipsnis

Kompetentinga institucija

1. Kuo greičiau ir ne vėliau kaip iki [Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti tikslią datą: trys mėnesiai po šio reglamento įsigaliojimo] kiekviena valstybė narė savo kompetentinga institucija, atsakinga už šiame reglamente nustatytų užduočių vykdymą, paskiria nacionalinę vyriausybės instituciją arba nacionalinę reguliavimo instituciją. Taikydamos šį reglamentą, kompetentingos institucijos bendradarbiauja tarpusavyje.
2. Paskyrusios kompetentingą instituciją, valstybės narės nedelsdamos praneša Komisijai jos pavadinimą ir kontaktinius duomenis.

II skyrius Rizikos vertinimas

4 straipsnis

Energijos tiekimo saugumo vertinimas

Valstybės narės užtikrina, kad visa su elektros energijos tiekimo saugumu susijusi rizika būtų vertinama vadovaujantis šiame reglamente ir *Elektros energijos reglamento* [siūlomo *Elektros energijos reglamento*] 18 straipsnyje nustatytais taisyklėmis. Tuo tikslu jos bendradarbiauja su ENTSO-E ir regioniniais operatyviniais centrais.

5 straipsnis

Elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymo regioniniu lygmeniu metodika

1. Iki [Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti tikslią datą:] du mėnesiai po šio reglamento įsigaliojimo] ENTSO-E Agentūrai pateikia regioninio lygmens aktualiausių elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymo metodikos pasiūlymą.
2. Krizės scenarijai nustatomi remiantis bent šia rizika:
 - (a) retų ir ekstremalių gamtinių pavojų;
 - (b) netyčinių pavojų, kurie viršija N – 1 saugumo kriterijų;
 - (c) susijusių pavojų, be kita ko, kuro trūkumo;
 - (d) piktavališkų išpuolių.
3. Į siūlomą metodiką įtraukiami bent šie elementai:
 - (a) visos svarbios nacionalinės ir regioninės aplinkybės;
 - (b) tarpvalstybinės rizikos sąveika ir sąsajos;
 - (c) vienalaikės krizės scenarijų modeliavimas;
 - (d) rizikos reitingavimas pagal jos poveikį ir tikimybę.

Kai pagal 2 dalies c punktą nustatydamas riziką ENTSO-E nagrinėja dujų tiekimo sutrikimo riziką, jis turi pasinaudoti dujų tiekimo ir infrastruktūros veikimo sutrikimo scenarijais, kuriuos Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinklas parengė pagal *Dujų tiekimo saugumo reglamento* [siūlomo *Dujų tiekimo saugumo reglamento*] 6 straipsnio 6 dalį.

4. Prieš pateikdamas siūlomą metodiką, ENTSO-E konsultuojasi bent su pramonės ir vartotojų organizacijomis, skirstomųjų tinklų operatoriais, nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ir kitomis nacionalinėmis valdžios institucijomis. ENTSO-E deramai atsižvelgia į konsultacijų rezultatus.
5. Per du mėnesius nuo siūlomos metodikos gavimo dienos Agentūra pasiūlymą patvirtina arba iš dalies pakeičia. Pastaruoju atveju, prieš patvirtindama iš dalies pakeistą versiją, ji pasikonsultuoja su ENTSO-E ir ją paskelbia savo interneto svetainėje.
6. Metodiką ENTSO-E reguliariai atnaušina ir tobulina pagal 1–5 dalis. Tinkamai pagrįstais atvejais atlikti tokius atnaujinimus ir patobulinimus gali prašyti Agentūra arba Komisija. Per šešis mėnesius nuo prašymo gavimo dienos ENTSO-E pateikia Agentūrai siūlomų pakeitimų projektą. Per dviejų mėnesių laikotarpį nuo projekto gavimo dienos Agentūra iš dalies pakeičia arba patvirtina pakeitimus ir paskelbia juos savo interneto svetainėje.

6 straipsnis

Elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymas regioniniu lygmeniu

1. Iki *[Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti tikslią datą:] dešimt mėnesių po šio reglamento įsigaliojimo* remdamasis pagal 5 straipsnį priimta metodika ENTSO-E nustato kiekvieno regiono aktualiausius elektros energijos sektoriaus krizės scenarijus. Jis gali su regioninių krizės scenarijų nustatymu susijusias užduotis perduoti regioniniams operatyviniams centrams.
2. ENTSO-E nustatytus regioninius elektros energijos sektoriaus krizės scenarijus pateikia Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei apsvarstyti.
3. ENTSO-E scenarijus atnaušina kas trejus metus, nebent dėl tam tikrų aplinkybių juos reikėtų atnaujinti dažniau.

7 straipsnis

Elektros energijos sektoriaus krizės scenarijų nustatymas nacionaliniu lygmeniu

1. Iki *[Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti tikslią datą:] dešimt mėnesių po šio reglamento įsigaliojimo* valstybės narės nustato nacionalinio lygmens aktualiausius elektros energijos sektoriaus krizės scenarijus.
2. Krizės scenarijai nustatomi remiantis bent 5 straipsnio 2 dalyje nurodyta rizika ir turi būti suderinti su regioniniais scenarijais, nustatytais pagal 6 straipsnį. Valstybės narės scenarijus atnaušina kas trejus metus, nebent dėl tam tikrų aplinkybių juos reikėtų atnaujinti dažniau.
3. Iki *[Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti tikslią datą:] dešimt mėnesių po šio reglamento įsigaliojimo* valstybės narės informuoja Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupę ir Komisiją apie galimą riziką, susijusią su energijos tiekimo saugumui svarbios infrastruktūros nuosavybės teisėmis, ir visas priemones, kurių imtasi siekiant užkirsti kelią tokiai rizikai arba ją sumažinti, kartu nurodydamos, kodėl tokios priemonės laikomos būtinomis ir proporcingomis.

8 straipsnis

Trumpalaikio adekvatumo vertinimo metodika

1. Iki [Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti tikslią datą:] du mėnesiai po šio reglamento įsigaliojimo] ENTSO-E pateikia Agentūrai trumpalaikio adekvatumo, būtent sezoninio adekvatumo ir kitos savaitės ir einamosios paros adekvatumo, vertinimo metodikos pasiūlymą, kuriame turi būti paminėti bent šie aspektai:
 - (a) tiekiamo energijos kiekio nepastovumas, pavyzdžiui, perdavimo pajėgumų atjungimo tikimybė, neplanuoto jėgainių atjungimo tikimybė, atšiaurios oro sąlygos, apkrovos nepastovumas ir energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių nepastovumas;
 - (b) krizinės padėties susidarymo tikimybė;
 - (c) vienalaikės krizės susidarymo tikimybė.Metodika remiasi tikimybių metodu ir joje atsižvelgiama į regionines ir visos Sąjungos aplinkybes ir pagal galimybes į ES nepriklausančių šalių, kurios priklauso Sąjungos sinchroninėms zonoms, aplinkybes.
2. Prieš pateikdamas siūlomą metodiką, ENTSO-E konsultuojasi bent su pramonės ir vartotojų organizacijomis, skirstomųjų tinklų operatoriais, nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ir kitomis nacionalinėmis valdžios institucijomis. ENTSO-E deramai atsižvelgia į konsultacijų rezultatus.
3. Per du mėnesius nuo siūlomos metodikos gavimo dienos Agentūra pasiūlymą patvirtina arba iš dalies pakeičia. Pastaruoju atveju, prieš patvirtindama iš dalies pakeistą versiją, ji pasikonsultuoja su ENTSO-E ir ją paskelbia savo interneto svetainėje.
4. Metodiką ENTSO-E reguliariai atnaujinama ir tobulina pagal 1–3 dalis. Tinkamai pagrįstais atvejais atlikti tokius atnaujinimus ir patobulinimus gali prašyti Agentūra arba Komisija. Per šešis mėnesius nuo prašymo gavimo dienos ENTSO-E pateikia Agentūrai siūlomų pakeitimų projektą. Per dviejų mėnesių laikotarpį nuo projekto gavimo dienos Agentūra iš dalies pakeičia arba patvirtina pakeitimus ir paskelbia juos savo interneto svetainėje.

9 straipsnis

Trumpalaikio adekvatumo vertinimas

1. Bet koks trumpalaikio adekvatumo vertinimas atliekamas vadovaujantis metodika, parengta pagal 8 straipsnį.
2. ENTSO-E sezoninio adekvatumo prognozės rengia vadovaudamasis metodika, parengta pagal 8 straipsnį. Ne vėliau kaip iki kiekvienų metų gruodžio 1 d. jis paskelbia žiemos prognozės, o iki birželio 1 d. – vasaros prognozės rezultatus. Jis gali užduotis, susijusias su prognozėmis, perduoti regioniniams operatyviniams centrams. Prognozes jis pateikia Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei, kuri prireikus gali pateikti su rezultatais susijusių rekomendacijų.
3. Regioniniai operatyviniai centrai atlieka savo regionų kitos savaitės ir einamosios paros adekvatumo vertinimą remdamiesi pagal 8 straipsnį priimta metodika.

III skyrius

Pasirengimo valdyti riziką planai

10 straipsnis

Pasirengimo valdyti riziką planų rengimas

1. Remdamasi pagal 6 ir 7 straipsnius nustatytais regioniniais ir nacionaliniais elektros energijos sektoriaus krizės scenarijais, kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija, pasikonsultavusi su elektros energijos ir dujų įmonėmis, atitinkamomis buitinių ir pramoninių elektros energijos vartotojų interesams atstovaujančiomis organizacijomis ir nacionaline reguliavimo institucija (jei ji nėra kompetentinga institucija), parengia pasirengimo valdyti riziką planą.
2. Planą sudaro nacionalinės priemonės ir regioninės priemonės, kaip apibrėžta 11 ir 12 straipsniuose. Nepažeidžiant 15 straipsnio, visos priemonės, kurių planuojama imtis arba jau imtasi siekiant užkirsti kelią krizinei elektros energijos padėčiai, jai pasirengti ir sušvelninti jos padarinius, turi visiškai atitikti elektros energijos vidaus rinką reglamentuojančias taisykles ir sistemos eksploatavimo taisykles. Jos turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, proporcingos ir nediskriminacinės.
3. Planas rengiamas remiantis priede pateiktu šablonu. Komisijai pagal 19 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiamas šis šablonas.
4. Prieš patvirtindama planą, kompetentinga institucija pateikia jo projektą savo regiono kitų valstybių narių kompetentingoms institucijoms ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei apsvarstyti.
5. Per tris mėnesius nuo plano projekto pateikimo kitų regiono valstybių narių kompetentingos institucijos ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė jį peržiūri ir gali pateikti rekomendacijų.
6. Per šešis mėnesius nuo plano projekto pateikimo atitinkama valstybė narė patvirtina planą, tinkamai atsižvelgdama į konsultacijų rezultatus ir į kitų valstybių narių kompetentingų institucijų bei Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupės pateiktas rekomendacijas. Patvirtintą planą ji nedelsdama pateikia Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei.
7. Valstybės narės planus paskelbia viešai, užtikrindamos, kad būtų išlaikytas neskelbtinos informacijos konfidencialumas, ypač informacijos apie priemones, susijusias su piktavališkų išpuolių prevencija ir jų padarinių švelninimu.
8. Pirmąjį planą valstybės narės patvirtina ir paskelbia ne vėliau kaip [*Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti tikslią datą: dveji metai po šio reglamento įsigaliojimo*]. Jos planus atnauja kas trejus metus, nebent dėl tam tikrų aplinkybių juos reiktų atnaujinti dažniau.

11 straipsnis

Pasirengimo valdyti riziką planų turinys, susijęs su nacionalinėmis priemonėmis

1. Kiekviename plane nurodomos visos priemonės, kurių planuojama imtis arba jau imtasi siekiant užkirsti kelią pagal 6 ir 7 straipsnius nustatyta krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, jai pasirengti ir sušvelninti jos padarinius. Jame turi būti bent šie dalykai:

- (a) pateikiama atitinkamoms valstybėms narėms ir regionui pagal 6 ir 7 straipsniuose išdėstytą procedūrą nustatytų krizės elektros energijos sektoriuje scenarijų santrauka;
 - (b) nustatomas kompetentingos institucijos vaidmuo ir atsakomybės sritys;
 - (c) aprašomos priemonės, skirtos pasirengti pagal 6 ir 7 straipsnius nustatytai rizikai ir užkirsti jai kelią;
 - (d) paskiriamas nacionalinis krizių valdytojas arba krizių valdymo grupė ir apibrėžiamos jo (jos) užduotys;
 - (e) nustatomos išsamios procedūros, taikytinos susidarius krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, be kita ko, atitinkamos informacijos perdavimo sistemos;
 - (f) nustatomas rinkos priemonių indėlis sprendžiant krizinę elektros energijos sektoriaus padėtį;
 - (g) nustatomos galimos ne rinkos priemonės, įgyvendintinos, susidarius krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, kartu nurodomas įvykis, dėl kurio jas reikia taikyti, jų įgyvendinimo sąlygos ir procedūros, ir kaip jos atitinka 15 straipsnyje nustatytus reikalavimus;
 - (h) pateikiamas išsamus apkrovos sumažinimo planas, kuriame nustatoma, kada ir kokiomis aplinkybėmis apkrova turi būti mažinama ir apkrovos, kurią reikia mažinti vertė. Plane nurodoma, kurios kategorijos elektros energijos vartotojai turi būti specialiai saugomi nuo atjungimo, ir pagrindžiamas tokios apsaugos poreikis, visų pirma, kiek tai susiję su visuomenės ir asmenų saugumu;
 - (i) aprašomi mechanizmai, kurie naudojami visuomenei informuoti apie bet kokią elektros energijos sektoriaus krizę.
2. Visose nacionalinėse priemonėse turi būti visapusiškai atsižvelgiama į regionines priemones, dėl kurių susitarta pagal 12 straipsnį, ir dėl jų neturi kilti pavojus elektros energijos tiekimo saugumui kitose valstybėse narėse arba Sąjungoje.

12 straipsnis

Pasirengimo valdyti riziką planų turinys, susijęs su regionų lygmeniu koordinuojamomis priemonėmis

1. Be 11 straipsnyje išvardytų priemonių, į kiekvienos valstybės narės planą turi būti įtrauktos regioninės priemonės, siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai užkirstas kelias tarpvalstybinį poveikį turinčiai krizinei padėčiai ir ji būtų tinkamai valdoma. Dėl šių priemonių turi būti susitarta atitinkamame regione ir jos turi apimti bent:
- (a) regioninio krizių valdytojo arba krizių valdymo grupės paskyrimą;
 - (b) dalijimosi informacija ir bendradarbiavimo regione mechanizmus;
 - (c) krizės, įskaitant vienalaikę krizę, padarinių švelninimo priemonės. Jose turi būti pateikti regioniniai apkrovos sumažinimo planai ir techniniai, teisiniai ir finansiniai susitarimai dėl tarpusavio pagalbos, kuria siekiama užtikrinti, kad elektros energiją būtų galima optimaliai tiekti ten, kur ji labiausiai reikalinga. Tokiuose susitarimuose, be kita ko, nustatomas įvykis, dėl kurio teikiama pagalba, apskaičiavimo formulė arba suma, mokančios ir gaunančios šalys ir arbitražo taisyklės;

- (d) metinio planų testavimo procedūros.
2. Dėl regioninių priemonių, kurios turi būti įtrauktos į planą, turi susitarti atitinkamo regiono valstybių narių kompetentingos institucijos. Likus ne mažiau kaip aštuoniems mėnesiams iki plano patvirtinimo arba atnaujinimo termino, kompetentingos institucijos Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei praneša apie pasiektus susitarimus. Jei atitinkamoms kompetentingoms institucijoms susitarti nepavyko, jos informuoja Komisiją apie tokio nesutarimo priežastis. Tokiu atveju Komisija gali paprašyti, kad Agentūra, pasikonsultavusi su ENTSO-E, padėtų sudaryti susitarimą.
 3. Bendradarbiaudamos su regioniniais operatyviniais centrais ir atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, kiekvieno regiono kompetentingos institucijos turi kasmet atlikti krizių modeliavimą, visų pirma, kad išbandytų 1 dalies b punkte nurodytus komunikacijos mechanizmus.

IV skyrius

Krizinės elektros energijos sektoriaus padėties valdymas

13 straipsnis

Išankstinis perspėjimas ir krizės paskelbimas

1. Jei sezoninio adekvatumo prognozės arba kiti šaltiniai suteikia konkrečios, rimtos ir patikimos informacijos, kad gali nutikti įvykis, dėl kurio gali labai pablogėti elektros energijos tiekimas valstybėje narėje, tos valstybės narės kompetentinga institucija nedelsdama iš anksto perspėja Komisiją ir Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupę. Ji pateikia informaciją apie pablogėjimo priežastis, vykdomas arba planuojamas priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią krizei elektros energijos sektoriuje, ir ar reikės pagalbos iš kitų valstybių narių. Informacijoje nurodomas galimas priemonių poveikis elektros energijos vidaus rinkai, be kita ko, kitose valstybėse narėse.
2. Susidarius krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, atitinkamos valstybės narės kompetentinga institucija paskelbia, kad susidarė elektros energijos sektoriaus krizė ir nedelsdama informuoja apie tai kaimyninių valstybių narių kompetentingas institucijas. Ji jas informuoja apie priežastis, dėl kurių paskelbta krizė elektros energijos sektoriuje, vykdomas ir planuojamas priemones, kuriomis siekiama sušvelninti jos padarinius, ir ar reikės pagalbos iš kitų valstybių narių.
3. Tais atvejais, kai manoma, jog suteiktos informacijos nepakanka, Komisija gali paprašyti atitinkamos valstybės narės pateikti papildomos informacijos.
4. Kai kompetentinga institucija iš anksto perspėja apie krizę elektros energijos sektoriuje arba paskelbia, kad ji susidarė, kiek įmanoma vykdomi pasirengimo valdyti krizę plane nustatyti veiksmai.

14 straipsnis

Bendradarbiavimas ir pagalba

1. Siekdamas užkirsti kelią krizinei elektros energijos sektoriaus padėčiai, ją valdyti ir užtikrinti, kad elektra būtų tiekiama ten, kur ji labiausiai reikalinga, ir taip užtikrinti visuomenės ir asmenų saugumą, valstybės narės veikia ir bendradarbiauja vadovaudamosi solidarumo dvasia.

2. Kai reikia ir kai įmanoma, valstybės narės pasiūlo viena kitai pagalbą, kaip užkirsti kelią elektros energijos sektoriaus krizei arba sušvelninti jos padarinius. Už tokią pagalbą kompensuojama.

15 straipsnis

Rinkos taisyklių laikymasis

1. Priemonės, kurių imtasi siekiant užkirsti kelią krizinei elektros energijos padėčiai arba sušvelninti jos padarinius, turi atitikti elektros energijos vidaus rinką reglamentuojančias taisykles ir sistemos eksploatavimo taisykles.
2. Esant krizinei padėčiai galima taikyti ir ne rinkos priemones, bet tik jei išnaudotos visos rinkos teikiamos galimybės. Ne rinkos priemonės neturi nederamai iškraipyti konkurencijos ir trikdyti veiksmingo elektros energijos rinkos veikimo. Jos yra būtinos, proporcingos, nediskriminacinės ir laikinos.
3. Sandorių apribojimas, įskaitant jau paskirstyto tarpzoninio pralaidumo apribojimą, tarpzoninio pralaidumo teikimo pralaidumui paskirstyti ribojimą arba grafikų teikimo ribojimą, taikomas tik laikantis taisyklių, nustatytų *Elektros energijos reglamento* [siūlomo *Elektros energijos reglamento*] 14 straipsnio 2 dalyje ir taisyklių, priimtų šiai nuostatai patikslinti.

V skyrius

Vertinimas ir stebėjimas

16 straipsnis

Ex post vertinimas

1. Kuo skubiau ir ne vėliau kaip per šešias savaites po krizinės elektros energijos sektoriaus padėties paskelbimo, atitinkamos kompetentinga institucijos, pasikonsultavusios su savo nacionaline reguliavimo institucija (jei ji nėra kompetentinga institucija), Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei ir Komisijai pateikia vertinimo ataskaitą.
2. Ataskaitoje pateikiama bent ši informacija:
 - (a) krizę sukėlusio įvykio aprašymas;
 - (b) prevencinių, parengiamųjų ir padarinių švelninimo priemonių, kurių buvo imtasi, aprašymas ir jų proporcingumo bei veiksmingumo įvertinimas;
 - (c) priemonių, kurių buvo imtasi, tarpvalstybinio poveikio įvertinimas;
 - (d) ataskaita apie kaimyninėms valstybėms narėms ir ES nepriklausančioms šalims suteiktą arba iš jų gautą pagalbą;
 - (e) ekonominis elektros energijos sektoriaus krizės poveikis ir priemonių, kurių buvo imtasi elektros energijos sektoriuje, poveikis, visų pirma nurodant energijos, kuri nebuvo tiekiama, kiekį ir rankinio apkrovos atjungimo lygį (įskaitant savanoriško ir priverstinio apkrovos atjungimo masto palyginimą);
 - (f) visi galimi arba siūlomi pasirengimo valdyti riziką plano patobulinimai.
3. Tais atvejais, kai manoma, jog ataskaitoje pateiktos informacijos nepakanka, Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė ir Komisija gali paprašyti atitinkamos valstybės narės pateikti papildomos informacijos.

4. Atitinkamos kompetentingos institucijos vertinimo rezultatus pateikia Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupei.

17 straipsnis

Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupės atliekamas stebėjimas

1. Be kitų šiame reglamente nustatytų konkrečių užduočių vykdymo, Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė aptaria ir peržiūri:
 - (a) ENTSO-E parengto elektros energijos sektoriaus dešimties metų tinklo plėtros plano rezultatus;
 - (b) valstybių narių pagal 10 straipsnyje nurodytą procedūrą priimtų pasirengimo valdyti riziką planų suderinamumą;
 - (c) ENTSO-E atlikto Europos išteklių adekvatumo vertinimo, nurodyto *Elektros energijos reglamento* [siūlomo *Elektros energijos reglamento*] 19 straipsnio 3 dalyje, rezultatus;
 - (d) valstybių narių veiklos energijos tiekimo saugumo srityje rezultatus, atsižvelgiant bent į Europos išteklių adekvatumo vertinime apskaičiuotus rodiklius, visų pirma energiją, kuri nebuvo tiekiama, ir numatomą apkrovos sumažėjimą;
 - (e) 9 straipsnyje nurodytų sezoninių prognozių rezultatus;
 - (f) iš valstybių narių pagal 7 straipsnio 3 dalį gautą informaciją;
 - (g) 16 straipsnyje nurodytų *ex post* vertinimo ataskaitų rezultatus.
2. Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupė valstybėms narėms gali teikti su 1 dalyje nurodytais klausimais susijusias rekomendacijas, į kurias jas gavusios valstybės narės turi kuo labiau atsižvelgti.

VI skyrius

Baigiamosios nuostatos

18 straipsnis

Bendradarbiavimas su Energijos bendrijos susitariančiosiomis šalimis

Siekiant užtikrinti, kad nebūtų imamasi priemonių, galinčių kelti pavojų valstybių narių, susitariančiųjų šalių arba Sąjungos energijos tiekimo saugumui, valstybės narės ir Energijos bendrijos susitariančiosios šalys raginamos glaudžiai bendradarbiauti nustatant elektros energijos sektoriaus krizės scenarijus ir rengiant pasirengimo valdyti riziką planus. Šiuo tikslu Energijos bendrijos susitariančiosios šalys, gavusios Komisijos kvietimą, gali dalyvauti Elektros energijos srities veiklos koordinavimo grupės veikloje visais joms rūpimais klausimais.

19 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.

2. 10 straipsnio 3 dalyje nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami neribotam laikotarpiui nuo [*Europos Sąjungos leidinių biuras turi įrašyti šio reglamento įsigaliojimo datą*].
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti 10 straipsnio 3 dalyje nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.
4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą, Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros³⁰ nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.
6. Pagal 10 straipsnio 3 dalį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui arba Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui Europos Parlamentas arba Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva tas laikotarpis pratęsimas dviem mėnesiais.

20 straipsnis
Panaikinimas

Direktyva 2005/89/EB panaikinama.

21 straipsnis
Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas

³⁰ OL L 123, 2016 5 12, p.1.